

Верховна Рада України
Комітет Верховної Ради України з питань
прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин
Підкомітет з міжнародно-правових питань та гендерної політики
Програма сприяння Парламенту II
Інформаційно-консультативний жіночий центр

СТЕНОГРАМА
круглого столу на тему:
**Розширення прав і можливостей сільських жінок
як інструмент до зменшення дискримінації за ознакою статі**
від 18 вересня 2012 року

Проект
**Розширення прав і можливостей сільських жінок
як інструмент до зменшення дискримінації за ознакою статі**

Проект підтриманий Фондом прав людини
Міністерства закордонних справ Нідерландів

© Інформаційно-консультативний жіночий центр, 2012

СТЕНОГРАМА

круглого столу на тему:

Розширення прав і можливостей сільських жінок
як інструмент до зменшення дискримінації за ознакою статі
від 18 вересня 2012 року

Веде засідання голова підкомітету з міжнародно-правових питань та гендерної політики Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин О.Ф.БОДАРЕНКО

ГОЛОВУЮЧА. Доброго дня, шановні учасниці і учасники круглого столу! Я рада вітати сердечно вас усіх і дуже вдячна за те, що ви знайшли час, можливість бути присутніми на нашому, я переконана, дуже важливому заході. І, сподіваюся, наша робота буде плідною і успішною.

Я, насамперед, хочу наголосити на тому, що, крім підкомітету з міжнародно-правових питань та гендерної політики Комітету Верховної Ради України з питань національних меншин і міжнаціональних відносин, співorganizаторами нашого круглого столу є наші постійні шановні партнери, з якими ми надзвичайно плідно і впродовж багатьох років співпрацюємо, Програма сприяння парламенту-II (пані Елеонора Валентайн) і Інформаційно-консультативний жіночий центр (пані Олена Суслєва).

Я перед тим, як почати, хочу оголосити про наш регламент: як ми будемо з вами працювати. Ми плануємо працювати впродовж двох годин – до 16-ї години. Я прошу уклінно надати мені можливість для доповіді 10-15 хвилин, якщо ви не заперечуєте, до 5 хвилин – на виступи і до 3-х хвилин – на репліки, обговорення і таке інше.

Ну і зараз, з вашого дозволу, я хочу надати слово для привітання пані Елеонори Валентайн.

ЕЛЕОНОРА ВАЛЕНТАЙН. Дякую дуже, Олено Федорівно. Я всіх вітаю сьогодні на цьому круглому столі. І завжди ми задаємо просте запитання: а чому ми цю справу робимо, чому ми підтримуємо таку ініціативу комітету?

Я можу просто відповісти, що це тому, що це є дуже важливим. Є дуже важливо, щоби ми зрозуміли і вклад, і проблеми, які сільські жінки мають щодень в Україні. Це є дуже важливо, щоби ми зрозуміли, які є проблеми взагалі сільські і відокремлено які є проблеми, але який є вклад. Це є також дуже важливим – саме жінки в селах в Україні.

Нещодавно, може, це рік тому, то ми разом з Комітетом по культурі і духовності провели круглий стіл або слухання про проблеми сільських бібліотек. І тоді ми також зрозуміли, що просто проблем бібліотек може бути дуже багато, але проблем бібліотек в селах – ще більше. І тому, мені здається, що це є дуже важливе, щоб і законодавці, і

органи виконавчої влади, щоб і вони слухали саме від вас, які проблеми і які перемоги, як ви маєте можливості просто перемогти труднощі, з котрими ви стикаєтеся щодня.

Маленька репліка. Я сама не українка - я зі Сполучених Штатів, але я вихована в такому вкрай сільському штаті - Нью-Йорк. Моя мама була вчителькою. І була така ініціатива колись, вона працювала в самому центрі міста Баффало, де були дуже трудні умови, і де були діти, котрі абсолютно не розуміли нічого, крім того, що було просто на їхньому обличчі, з чим вони стикалися щоденно. І в розмовах з нашим сусідом, котрий був фермером, то вона сказала: "То, може, ви можете просто приїхати за мною до школи з вашими тваринами і просто розказати, як і що відбувається в селах?" Це була наскільки успішна ініціатива, що стало просто традицією: щороку був день фермерів саме посередині міста, в Баффало, там, де вони взагалі, може, навіть не знали, що молоко – це не з картону, це з корови. І почалося просто з розуміння. І я думаю, що таке розуміння – це є дуже важливо – чи це є розуміння з законодавцями чи з політиками, чи також і нашими сусідами, котрі є у містах.

Також я бажаю вам, щоби ваші голоси були сильні, були чутні. І я від імені Програми сприяння парламенту і Агентства США з міжнародного розвитку бажаю, щоби ваші розмови сьогодні були плідні і щоби дебати майбутні у Верховній Раді врахували ваше бачення і ваші потреби, і щоби ці потреби були адресовані і вирішені у найближчому часі. Я дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧА (СУСЛОВА О). Дякую, пані Елеоноро.

Дуже важливо говорити відкрито про проблему, ще більш важливо говорити про проблему на високому рівні. Тому, я сподіваюся, що для всіх присутніх сьогодні важливо те, що тема сільських жінок, їхніх прав і можливостей обговорюється на такому високому рівні.

Я з великим задоволенням хочу надати слово голові підкомітету з міжнародно-правових питань та гендерної політики Комітету Верховної Ради з питань прав людини, національних менших і міжнаціональних відносин, людині, яка не байдужа до різних гендерних проблем тривалий час і допомагає нам працювати і впроваджувати наші ідеї, які часом здаються дуже безумними, а потім набувають практичного характеру, пані Олені Бондаренко. Дякую.

БОНДАРЕНКО О. Ф. Дякую пані Елеонорі за прекрасне привітання, дякую пані Олені на доброму слові.

Шановні учасниці та учасники круглого столу! Загальновідомо, що понад чверть всього населення нашої планети становлять сільські жінки. У багатьох країнах, де провідною сферою економіки є сільське господарство, саме вони відіграють чільну роль в економічному розвитку тієї чи іншої держави.

Щороку 15 жовтня відзначається Всесвітній день сільських жінок. Зрештою, це, на мою думку, скоріше не привід для такого одноразового вшанування, щось на зразок 8 березня за радянських часів. А це скоріше привід прискіпливо, пильно, відповідально обговорити проблеми жінок, які мешкають у селах.

Відсутність якісного медичного обслуговування. А ми знаємо з вами, що, скажімо, найбільше жіноча онкологія вражає саме сільську жінку, бо немає вчасного медогляду і хвороба часто виявляється надто пізно. Це відсутність нормальної сфери послуг. Це відсутність якісної освіти, комп'ютеризації, банківських послуг. Водночас закиди щодо якості продовольства лунають на адресу саме сільських мешканців, де головний тягар важкої праці лягає на плечі жінок.

Дуже влучно, на мою думку, характеризувало свого часу ситуацію хмельницьке обласне телебачення в одній із своїх передач. Дозвольте, зачитую: "В більшості сіл жінкам немає де зібратись і поспілкуватись. А ще молоді мами воліли би ходити з дітьми до дитячого майданчика з гойдалками та ігровими спорудами. І хто б відмовився від басейну? Бо тепер і влітку ніде дитині скупатися: у ставку та річці надто небезпечно. За відсутності газо- та водопостачання саме жінка змушена прокидатися на годину раніше, щоби натопити в хаті, наносити води. Жінка на селі ще у побуті нароблюється так, що потім не відомо, як іде на роботу. А може, сільська жінка, наробившись, уже й не мріє про якісь свої права, інтереси, цілі? Мріє, прагне, готова до праці заради цього".

На користь такого твердження свідчать численні семінари, круглі столи, навчальні заходи, під час яких жінки виявляють неабияку зацікавленість у захисті своїх прав, економічних і соціальних інтересів, участі в малому бізнесі, у розвитку територій, в екологічному захисті свого краю, де мешкають вони і їхні сім'ї та діти.

У березні цього року коаліція громадських організацій, серед яких центр "Ла Страда-Україна", Інформаційно-консультативний жіночий центр, центр "Розрада", Жіночий консорціум України та інші, даруйте, перелік невичерпний, представили до Універсального періодичного огляду Організації Об'єднаних Націй доповідь з гендерної проблематики.

Проблемам сільських жінок у доповіді присвячено окремий розділ, у якому зокрема і визначені ці проблеми. Обмежений доступ сільських жінок до ресурсів та користування ними, відсутність сучасних умов для цивілізованого побуту, важкі немеханізовані умови праці, обмежений доступ до навчання новим технологіям та неможливість придбати технічні засоби для ведення господарства, обмежений доступ до кредитів, до участі в прийнятті рішень, плануванні та контролюванні процесом створення та розвитку кооперативів. Скорочення у селах та малих містах освітніх закладів, медичних установ призводить до обмеження освіти та охорони здоров'я дівчат і жінок у них.

1980 року Україна ратифікувала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Тим самим держава Україна взяла на себе зобов'язання вживати заходи щодо унеможливлення дискримінації, тобто, за визначенням, будь-якого розрізнення, винятку або обмеження за ознакою статі, спрямовані на ослаблення чи зведення нанівець визнання користування або здійснення жінками незалежно від їхнього сімейного стану на основі рівноправності чоловіків і жінок прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій сферах.

З вашого дозволу зачитаю повністю статтю 14 конвенції, яка стосується саме сільських жінок. "Держави-сторони беруть до уваги особливі проблеми, з якими зустрічаються жінки, що проживають у сільській місцевості, та значну роль, яку вони відіграють у забезпеченні економічного добробуту своїх сімей, в тому числі їх діяльність у нетоварних галузях господарства, та вживають усіх відповідних заходів щодо забезпечення застосування положень цієї конвенції до жінок, які проживають у сільській місцевості. Держави учасниці вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у сільських районах з тим, щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок їх участь у розвитку сільських районів та в одержанні переваг від такого розвитку, і, зокрема, забезпечують таким жінкам право: брати участь в опрацюванні та

здійсненні планів розвитку на всіх рівнях, доступ до відповідного медичного обслуговування, включаючи інформацію, консультації та обслуговування з питань планування розміру сім'ї; безпосередньо користуватися благами програм соціального страхування; одержувати всі види підготовки та формальної і неформальної освіти, включаючи функціональну грамотність, а також користуватися послугами всіх засобів обцинного обслуговування, консультативних служб з сільськогосподарських питань, зокрема для підвищення їх технологічного рівня; організовувати групи самопомоги та кооперативи, з тим щоб забезпечити рівний доступ до економічних можливостей, шляхом роботи за наймом або незалежної трудової діяльності; брати участь в усіх видах колективної діяльності; на доступ до сільськогосподарських кредитів і позик, системи збуту, відповідної технології та рівний статус у земельних та аграрних реформах, а також користуватися належними умовами життя, особливо житловими умовами, санітарними послугами, електро- і водозабезпеченням, транспортом і засобами зв'язку».

В Законі України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" відсутні аналогічні положення щодо сільських жінок.

Про необхідність внесення відповідних змін до закону з метою утвердження гендерної рівності говорили учасники та учасниці робочої групи при підкомітеті з міжнародно-правових питань та гендерної політики Комітету з прав людини Верховної Ради України. А повністю необхідно, на мою думку, було зачитати статтю, аби ми всі розуміли, що очікується від держави в рамках реалізації політики стосовно сільських жінок, зважаючи на їхню соціальну вразливість та обмеженість у доступі до соціальних послуг.

Щоби дослідити, наскільки серйозно місцева влада переймається проблемами сільських жінок, наш підкомітет в особі вашої покірної слуги звернувся до керівництва обласних державних адміністрацій. Що ж відповідають обласні керманічі на питання про проведення спеціальних заходів для сільських жінок?

Одразу хочу зазначити, що здійснюватися спеціальні заходи можуть тільки тоді, коли є гроші, а гроші передбачаються в бюджетах для реалізації відповідних програм. Отже, є програма – є кошти, і навпаки.

Державна програма з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві діяла, як ви знаєте, до 2010 року. Нову досі ще не прийнято. Деякі регіони ухвалили регіональні програми підтримки сім'ї, демографічного розвитку, попередження торгівлі людьми та забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків. Заходи цих програм були спрямовані і на сільських жінок та чоловіків, і на сільських жінок зокрема. В рамках реалізації цих програм для жінок проводилися навчальні заходи з розвитку лідерства, видавалася інформація з питань утвердження гендерної рівності. Витрати на навчальний напрямок були неоднорідні. Наприклад, 5 тисяч гривень на сім тренінгів для 130 жінок у Вінницькій області. У Волинській області – 34 тисячі гривень. У Дніпропетровській області було ухвалено Програму розвитку сімейної та гендерної політики до 2021 року з фінансуванням на спеціальні заходи для сільських жінок у розмірі 12 тисяч гривень на 2012 рік. А, наприклад, у бюджеті Донецької області – 320 тисяч гривень. В Житомирській області підтримка жінок здійснюється в рамках Програми "Молодь і родина Житомирщини", яка передбачає проведення соціальної роботи з вразливими категоріями осіб. Спеціальні заходи для сільських жінок програма не передбачає.

В Запоріжжі заходи щодо сільських жінок включені до програми з оздоровлення та відпочинку дітей, підтримки сім'ї, молоді, гендерного паритету та протидії торгівлі людьми, а також програми розвитку малого підприємництва в Запорізькій області. Соціальні послуги сільським жінкам надаються в центрах по роботі з сім'ями, гендерними

ресурсними центрами здійснюється просвіта щодо підвищення гендерної культури та розуміння важливості утвердження гендерної рівності.

Важливим, ми переконані, є залучення громадських організацій до вироблення та реалізації гендерної політики через громадські консультативні ради, посади радників. Проведення навчальних тренінгів, наприклад, як це робилося в Івано-Франківській, Дніпропетровській, Кіровоградській областях.

Інколи заходи щодо сільських жінок включаються до програм розвитку освіти та науки, фізичної культури і спорту. Як от, скажімо, в Автономній Республіці Крим. Але, аж підпункт 37.3 містить проведення тренінгів для сільських жінок щодо ефективного ведення сільськогосподарської діяльності та лідерства, отримання кредиту на сільськогосподарські потреби. Зазначені заходи мають бути проведені за кошти спонсорів та відповідних районних бюджетів, тобто коштів з республіканського бюджету не передбачено. В деяких областях регіональні програми припинили свою дію водночас із державною у 2010 році. Це Івано-Франківська чи Кіровоградська області. Керівництво цих областей обіцяє, що в проектах нових цільових комплексних програм утвердження гендерної рівності до 2016 року знайдуть своє місце підпрограми з комплексом заходів щодо роботи із жінками в сільській місцевості.

Деякі області, наприклад, Луганська затвердили регіональні програми з утвердження гендерної рівності на 2010-2014 роки. Тобто, якщо порівняти напрямки реалізації спеціальних заходів для сільських жінок із рекомендаціями конвенції, то тією чи іншою мірою виконується пункт щодо створення умов для участі жінок у заходах з неформальної освіти, підвищення лідерства, просвітництва щодо поняття гендерної рівності. Навчальні заходи проводяться у співпраці з громадськими та міжнародними організаціями, зокрема такими як: Програма сприяння парламенту, програма розвитку ООН, Міжнародна правозахисна організація "Ла Страда", Інформаційно-консультативний жіночий центр.

Конвенція закликає держави-сторони відзначити, цитую: "Значну роль, яку жінки відіграють у забезпеченні економічного добробуту своїх сімей, в тому числі і їх діяльність у нетоварних галузях господарства". У програмах усіх областей містяться пункти щодо відзначення жінок, або вшанування жінок, як у текстах відповідей, з нагоди різних свят, найчастіше, міжнародного жіночого дня 8 березня, Дня Матері, у різних конкурсах. Наприклад, "Жінка в сільському господарстві" (Донецька область), "Господиня свого краю", "Жінка року" (Рівненщина), "Відзнаки багатодітних матерів", "Мати-героїня". Але ж ці конкурси лише, на жаль, посилюють стереотип щодо ролі жінки суто берегині домашнього вогнища і мають формальний характер, а жінка ж прагне бути лідеркою, досягати успіху.

Іншим, більш позитивним, прикладом є проведення конкурсу соціальних проектів "Жінка. Громада. Суспільство" з метою активізації жінок у громадській сфері (Луганська область).

Кілька слів про пункт конвенції щодо забезпечення права, цитую: "Брати участь в опрацюванні та здійсненні планів розвитку на всіх рівнях". Жінки з сільських районів Вінниччини, які брали участь у тренінгах з лідерства, потім залучалися до розробки стратегічних планів розвитку територіальних громад. За відсутності державної програми утвердження гендерної рівності природно, що в кожній області спеціальні заходи щодо сільських жінок плануються і проводяться, відповідно до рівня розуміння важливості проблематики.

Часто такі заходи передбачаються в об'єднаних програмах щодо питань молоді, спорту, освіти тощо, або не фінансуються взагалі, або досить обмежено. Рівненська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська обласні державні адміністрації у своїх відповідях зазначають, що хоча сільські жінки і задіяні в реалізації

різних соціальних програм, але спеціальних програм заходів не здійснюється і фінансування немає.

Цікавою, на мою думку, є відповідь Київської обласної влади про недоречність проведення спеціальних заходів для сільських жінок. Оскільки, зауважте, переважна частина населення проживає в сільській місцевості, і тому сільські жінки підтримуються в рамках програм для жінок, сімей та дітей. Водночас не говориться, що саме здійснюється для сільських жінок в рамках цих програм. Пункт Конвенції про право на доступ до відповідного медичного обслуговування, включаючи інформацію, консультацію та обслуговування з питань планування розміру сім'ї, отримав реалізацію тільки в програмах Черкаської області щодо обстеження жінок сільської місцевості мобільним мамографічним скринінгом за місцем проживання та в Волинській області, запровадженням консультативних послуг щодо вагітності та пологів для сільських жінок.

Пункти Конвенції щодо доступу до сільськогосподарських кредитів і позик, системи збуту відповідної технології та на рівний статус у земельних та аграрних реформах, покращання умов життя сільських жінок, особливо житлових, та надання санітарних послуг тощо взагалі не знайшли відтворення в регіональних програмах. А це насправді великі проблеми, які унеможливають підвищення економічної незалежності жінки та розвитку сільської громади.

Проблема відсутності, вибачте, теплих туалетів в сільських школах, була визнана Міністерством освіти, а її багаторічне не вирішення пов'язане з неналежними житловими умовами на селі. Таким чином, зважаючи на підготовку концепції державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період 2016 року, важливим є обов'язкове внесення до майбутньої програми спеціальних заходів для сільських жінок. До цієї роботи мають долучитися і відповідні комітети Верховної Ради України, Комітет з питань права людини, національних меншин і міжнародних відносин, Комітет сім'ї, молоді і спорту, Комітет з питань аграрної політики, Комітет з питань культури і духовності та інші, а також міністерства соціальної політики, аграрної політики, культури тощо і, звичайно, громадські та міжнародні організації.

І насамкінець. Парламентська Асамблея Ради Європи, де я працюю до сьогодні в складі української постійної делегації, не раз обговорювала питання становище сільських жінок. Вочевидь варто дослухатися до рекомендацій за підсумками таких обговорень - і всім разом, і владі, і громадськості зайнятися впритул правдивим вирішенням проблем сільських жінок і зробити вирішення цих проблем одним із своїх чільних пріоритетів. І ми будемо дуже вдячні, якщо разом з вами цю роботу будемо провадити. Дякую вам сердечно і переходимо тепер до виступів.

Я з приємністю хочу надати слово пані Олені Сусловій, експертіві з гендерних питань Програми сприяння парламенту України, голові правління громадської організації "Інформаційно-консультативний жіночий центр". Будь ласка.

СУСЛОВА О. Дякую, пані Олено!

Ідея сьогоднішньої зустрічі існує вже дуже давно. Мені особисто вона здавалась очевидною. Але коли я прочитали відповідь із Київської області я зрозуміла очевидне-

неймовірно: що є речі, які здаються очевидними, їх треба доводити. І, напевно, їх треба доводити якимось інакше, ніж так, як ми звикли: своїми проектами інформаційними, адвокаційними, освітніми, просвітними. Тому винесення питання на рівень обговорення у Верховній Раді я би розглядала як один з тих кроків, які ми маємо зробити для того, щоби рухатися далі.

А, може, і насправді не потрібні подібні програми, подібна увага? Колись жінкам в селі сказали, що "вам і на пенсію не треба йти (і чоловікам), ви на свіжому повітрі працюєте, вам так добре, у вас найкращі умови". Напевно, так. Я слухала зараз доповідь пані Олени, я бачила всі ці відповіді. Я хотіла би висловити своє емоційне враження від цих відповідей.

Коли читаєш відповіді - і не знаєш, або просто забуваєш на хвилинку, де ти живеш і як це відбувається, виглядає так, що наші сільські жінки, як в старих агітаційних фільмах, щодня виходять на свято праці, а потім їх за це вітають, вшановують і так все відбувається. І, напевно, так би воно і було, якби не відповідь Київської області, в якій написано: "Та ви що, жінок так багато, що робити для них спеціальну програму – це зовсім не годиться". Мене це дуже вразило, тому що відповідь підписана заступницею голови обласної державної адміністрації, жінкою, яка принаймні, якщо вона сама не жила в селі і не знає цієї теми, то, напевно, хліб вона їсть або інші продукти харчування щодня, і мала би подумати, чи так все там добре.

В усьому світі, не тільки в Україні, в усьому світі сільська місцевість є такою, що має обмежений доступ до різних ресурсів в силу самих різних обставин, і це не має значення, де це відбувається. Жінки, які проживають в сільській місцевості, мають свої особливі або часом посилені проблеми, коли дискримінація є множинною, як за місцем проживання, так і за ознакою статі.

Є не прямі дані, яких дуже багато. Якщо ми з вами зайдемо на сайт Держкомстату, нещодавно було проведено дуже добре опитування, аналіз домогосподарств. І там є розподіл і за статтю, і за сільською, і за міською місцевістю. Що ми можемо побачити? Наведу лише кілька цифр. Більше половини будинків у сільській місцевості побудовані більше 50 років тому. Якщо ми з вами звернемося, ото напевно ті будинки, більшість із них, буде не такими шикарними сучасними кам'яницями на 2-3 поверхи, а переважно дерев'яними будинками. І ми з вами знаємо чудово, що в дерев'яні будинки не можна провести газ. Треба або робити добудову або якісь інші речі. Вже не кажучи про те, що, скажімо так, умови проживання в цих будинках будуть значно іншими.

Є інші дані. Кожна восьма сільська родина в Україні має ходити по воду більше ніж за 200 метрів. Хто користується водою і для чого в сільському господарстві? Так, треба напоїти худобу, інші аспекти, які стосуються і городу, і худоби, яка є в господарстві. Але є щоденні потреби і всередині хати: приготувати їжу, попрати, помити посуд, помитися самим. Давайте все це уявимо, подивимося в іншому місці, і ми з вами побачимо, що традиційна сільська, велика сільська родина у нас, практично, вже зникла. Якщо ми побачимо на кількість дітей до шести років, їх більше в місті. А скільки у нас дітей в місті, ми знаємо, там їх дуже мало.

Про що це говорять? Про те, що проблеми, які існують в селі, в українському селі, на сьогодні перестали бути лише якоюсь такою маргіальною темою експертів, які придумують, як часом про це кажуть, проблеми, яких немає. Проблеми є, й ці проблеми перейшли вже межу лише обговорення серед гендерних експертів, вони набули питань національної безпеки України.

Тому, безумовно, ми дуже сподівалися, коли писали, ці листи направляли, що обласні адміністрації принаймні згадають, о! є сільські жінки! Можливо, не тільки 8 березня, а ще й 15 жовтня, або в інший день, коли Україна би собі призначила і сказала, так, тепер ми восени, як і в усьому світі будемо шанувати День сільської жінки. Давайте

хоч двічі вшануємо, може, тоді частіше будемо згадувати не тільки про шанування, а й про інші проблеми.

Я хотіла би сказати, що, на мій погляд, те, що не робить, не доробляє або про що забуває держава, не можуть зробити міжнародні проекти, громадські організації. Але вони роблять дуже багато.

І я хотіла би відзначити, що одна така організація вже тривалий час працює в Україні. Раніше вона називалася "Хайфер", сьогодні вона називається трошки інакше. І пані Ярослава, яка буде виступати, вона про це скаже, але ця організація, на мій погляд, зробила дуже багато для того, щоб конкретні люди, у конкретних селах, конкретні жінки і чоловіки замислилися над тим, як вони живуть і подумали, що треба жити інакше.

Також я хочу відзначити, що Агентство міжнародного розвитку Сполучених Штатів Америки, Канадське агентство розвитку, Швейцарське агентство розвитку і співпраці, і сьогодні я хочу додати Посольство Нідерландів, якому ми дуже вдячні за підтримку такої проблеми. Агентства послідовно і тривалий час приділяють увагу розвитку різним проектам, але ідея всіх цих проектів лише в тому, щоби принести інноваційність ідеї і показати, як може бути. Не можуть ані громадські організації, ані зарубіжна підтримка повністю замінити нас з вами і замінити державу.

Пані Олена зробила, на мій погляд, дуже добрий аналіз того, що відбувається. Мені хотілось би лише додати дещо. Сьогодні ми всі дуже сподіваємося разом (сьогодні вже це Міністерство соціальної політики і праці – відповідальний центральний уповноважений орган державної влади за впровадження гендерної політики), що все ж таки ми будемо мати національну програму утвердження гендерної рівності. І разом з впевненістю про те, що така програма буде існувати, у мене є велика надія, що частина ресурсів цієї програми, а потім, відповідно, і програм обласних і інших місцевих програм буде спрямована в село.

Що треба для того, щоби це працювало і не мало лише формальні ознаки, тому що дехто з вас, можливо, пам'ятає, кілька років тому закінчилась майже і не почавшись реально програма «Сільська жінка». Вона була... от я бачу по тому, як дехто згадує цю програму, але як вона має бути написана? Вона має бути написана так, щоби ми не лише сприяли, покращували, збільшували, зменшували, а робили конкретні кроки, після яких можуть залишатися конкретні сліди.

Для того, щоби така програма була, потрібна політична воля. Якщо політична воля говорить, що сільським жінкам нічого не треба, у них і так все добре, ми не можемо сподіватися, що якість цієї програми буде відповідна.

Що потрібно ще? Потрібні інноваційні ідеї. Для того, щоби українське село сьогодні згадало про те, що село чудове, мальовниче, і в ньому добре жити, в нього треба принести і зробити добрий доступ до того, що стосується сучасних інноваційних інформаційних технологій.

Я пам'ятаю, коли я проводила колись опитування в селі і запитувала чоловіків окремо, а жінок окремо: "Що би ви хотіли придбати, якщо б у вас випадково з'явилися гроші невідомо звідки, прямо от впали зі стелі?" - як ви думаєте, що на це питання відповідали чоловіки? Трактор. Дякую. А що відповідали жінки? Жінки теж відповідали: "Трактор". І я сказала тоді, що це дуже сумна і ризикована відповідь, тому що в іншому місці анкети ми питали: "А якого майбутнього ви хочете для своїх дітей?" "Купити два трактори: один, жінка, один, чоловік; вивчити дітей, хай вони поїдуть і ніколи сюди не повернуться". Тому що привабливість будь-якого місця, навіть якщо воно має добрі природні ресурси, буде тоді, коли, окрім зовнішньої, сиюсекундної привабливості, буде можливість комфортно, довго завжди там жити. Ну, потрібні гроші, але гроші я згадую лише в самому кінці, тому що без всього іншого цього добра не буде.

Я сподіваюся, що сьогоднішній крок, сьогоднішня зустріч зроблена в добрий час, і ідеї, які сьогодні ще будуть висловлювати ті, хто конкретно займається тією проблематикою, будуть втілені в життя. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Олено, сердечно.

Я хочу запросити до слова пані Ярославу Сорокопуд, яка називається в нашій програмі: "координатор навчань гендерних та молодіжних питань Міжнародної благодійної фундації "Хайфер Проджект Інтернешнл". Я так розумію, пані Олена сказала, що це вже має називатись по-іншому, і пані Ярослава скаже про це сама. Прошу до слова, будь ласка.

СОРОКОПУД Я. Дякую, пані Олено, дякую президії, дякую всім учасникам і учасникам цього круглого столу.

Насправді організація стала тепер із статусом української організації. Називається вона: "Міжнародна благодійна організація "Добробут громад", тому що ми маємо право так назвати свою організацію в мережі "Хайфер Проджект Інтернешнл". Ми підтримуємо, власне, розвиток сільських територій, розвиток сільських громад через створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Нас понад 70 проектів реалізованих на території України. І мені дуже приємно, що, напевно, 1/3, а то і більше, присутніх тут, на цьому круглому столі жінок, – це, власне, ті, що працюють в нашій організації, працюють у сільськогосподарських кооперативах. І ви реально, практично можете з ними познайомитися, з ними поспілкуватися, довідатися їхні повідомлення, інформації, чим вони живуть, і які насправді є проблеми.

Але я хочу зупинитися на тому, що, коли готувалися ми до цього круглого столу, дуже важливо було визначити насправді найважливіші проблеми, тому що проблеми і у містах, і у селах у жінок дуже схожі. Інше питання, як можна вирішити ці проблеми на рівні міста, наскільки швидко, наскільки економічно доступніше, наскільки ефективніше, і як це можна зробити у селі, і що швидше, і як краще.

Друге питання, що, коли ми запрошували жінок, ви знаєте, все ж таки економічне, політичне напруження є присутнє, тому що 1/3 жінок відмовилися їхати у Верховну Раду на круглий стіл. Нам там і так нічого не дадуть. І це жінки далеко не просто сільські жінки, це жінки вже з достатньою самооцінкою, жінки, які є вже приватними підприємцями, які очолюють кооперативи і які кажуть: "У нас немає часу просто говорити, нам потрібно працювати".

Напевно, ми ще не допрацювали до того рівня, щоби вони усвідомили, що їхній голос дуже важливо почути, і що саме спільно визначені проблеми швидше отримають їх рішення.

Друге питання: низька якість життя і зростання бідності. Ви знаєте, чим далі з кожним роком ми впроваджуємо наші проекти, і мені сумно з тієї точки зору, що раніше наші донори спонсорували. Спочатку ми просто приходили в сільські регіони. Згодом вони почали вимагати, держава достатньо багата, адже донори приїжджають у Київ і спостерігають, на яких машинах їздять люди по місту Києву. Дивляться, виїжджають на села - а навколо Києва такі особняки чудові! Значить, десь ресурс збережений?! Якщо він

збережений, чому 50 на 50 не доповнювати ті програми, які дають донори? І умови стали 50 на 50. І, дякуючи певним державним програмам, за це треба надати належне, це підтримка через надання кооперативам молоковозів, це підтримка технікою, відповідно обробітку землі. Техніка з переробки продукції сільськогосподарського виробництва. Ми доповнили ці програми. І ці програми успішно можуть працювати, є зразком, як можна це робити.

Але, на дивовиж, наприклад, сільський голова села Денежнікове Луганської області, коли бачив оцей ефективний розвиток, він написав листа нашому Прем'єр-міністру, як зразок, будь ласка, візьміть нас за зразок і розповсюджуйте це в інші села. До мене приїжджають інші сільські голови. Але я їм хіба можу порекомендувати йти тільки до "Хайферу", ну, так називають ще нас, не перейшовши на «Добробут громад». Але, каже, на мій лист відповіді я не отримав.

Аналогічно будь-яке звернення залишається на рівні звернення. І більшість, звичайно, жінок не можуть навіть свої інтереси адвокатувати для того, щоб їх відстоювати.

Далі ж ми аналізуємо, що низькі надзвичайно наші показники по тривалості життя, по рівню освіти.

Пані Олена відмітила щодо теплих туалетів. Шановні, я на рік буваю майже в 300-400 селах. Туалети на вулиці. І я свідок. Напевно, це не дуже пристойно сказати, але я це говорю, що в селі Завій дитина дитину рятувала, дівчинка дівчинку в 13 років, витягуючи з цієї дерев'яної ями. І які психологічне відношення цієї дитини на все життя? Що вона запам'ятає? Що коштів немає? Я думаю, що є. Чи немає ресурсу? Я впевнена в тому, що є.

Але ще один етап – наше безробіття. Чим більше наше безробіття, тим менше податків, чим менше податків і менше грошей на регіональному рівні, тим менше буде туалетів, тим менше буде розвитку.

І сьогодні можна сказати, знаєте, дуже багато розумних рекомендацій можна написати. І ми це робимо, і ми готуємо, і направляємо у відповідні органи. Але так, знаєте, міфічно подумати. Давайте заборонимо протягом року в нашу країну ввозити картоплю. На скільки економічний добробут сільської жінки збільшиться? Давайте заборонимо це робити. Ми ж картоплярська країна. Жінки не мають де збувати продукцію. Жінки не мають де можливості вчити своїх дітей. Ми говоримо про те, що рівень освіти став дуже високий, для сільської жінки дуже є важливо вивчити свою дитину. І навіть у аграрному університеті які ціни на освіту. Для того, щоби повернутися, люди будуть повертатися.

І сьогодні тут є присутні ті жінки, які гідні того, щоб їх чули системно і постійно на радіо, на телебаченні. Тому що це ті жінки, які починали просто-на-просто звичайною домашньою господинею. На сьогоднішній день вони керують великими кооперативами, вони знають, з чим до вас звернутися, як звернутися до народного депутата, як звернутися до донорських організацій, як працювати у програмах.

Безумовно, якщо не буде державних програм – не буде йти наступний розвиток. Але всі починають із себе. І я думаю, що ті донорські проекти, які працюють на території України, вони не шкодять, хоча я дуже часто читаю, що шкодять ці проекти, вони руйнують. І недавно у Інтернет-виданнях було про це написано.

Але знаєте, найцікавіше, що питання села і сільської жінки є надзвичайно актуальне на сьогоднішній день. Тому що який би канал не включив, реклама будь-якої партії починається з того, що буде вона розвивати село. Але я жодної не бачу конкретики. Я не бачу програми, я не бачу аналізу визначення ситуації і я не бачу плану дій. Є тільки лозунги за те, щоби була практики. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Ярославо. Пані Софія Буртак, Проект підвищення конкурентоздатності молочного сектору України. Прошу.

БУРТАК С. Доброго дня всім присутнім. Я уточню також дуже коротко, що це є українсько-канадський проект, який підтримує молочних виробників у Львівській та Дніпропетровській області. І для того, щоби не заглиблюватися, власне, у всі технологічні моменти цієї програми, я наголошу в рамках нашої теми про таку спеціальну програму, яка налаштована на підтримку сільських жінок, а саме програму з підприємництва і створення сімейних міні-ферм, яка на сьогодні у Львівській і Дніпропетровській області покликана надати технологічну, фінансову, соціальну допомогу тим жінкам, які, маючи досвід, маючи невеличке поголів'я, маючи особисте селянське господарство, бажають зрости і утворити, власне, добробут своєї сім'ї на основі виробництва, ну, в межах 10-20, а той 60 голів.

Ми є молочними проектом і ми сприяємо, власне, молочному виробництву. Але наш досвід фактично може поширюватися на всі сфери цієї активності сільських жінок, які бажають розвиватися і підтримувати, власне, свою виробничу сферу.

Напевно я пошлюся на ті дані, які наводила сьогодні пані Олена Сулова щодо Держкомстату, який говорить про тваринництво як сферу виробництва особистого селянського господарства, і особливо молочного виробництва. Саме в цій сфері як в ніякій іншій сільська жінка може себе реалізувати.

Єдине, що на сьогоднішній день нашим проектом виявлено таку низку перешкод для того, щоби жінка могла в повній мірі реалізувати свої можливості. І на сьогодні, я, напевно, менше буду акцентувати на права, як більше на можливості. А саме це є фінансовий ресурс, і проект підвищення конкурентоздатності надає доступ до довготермінового кредиту у розмірі 3 відсотків на 4 роки. Тобто це є пілотний захід у двох областях, який може також бути поширений як модель. Оскільки 20 фермерок скористаються і отримають, і будуть повертати ці кредитні гроші для того, щоби фінансові установи не боялися надавати такі дешеві, можна сказати, кредити і фінансові послуги сільським жінкам.

Другий момент. Та перешкода, з якою ми зустрілися – це все-таки впровадження інноваційних технологій, які мають на меті не лише вкласти кошти в витратні матеріали, але використати підходи світового досвіду для того, щоби ці технології були максимально ефективними і дешевими. Тобто це є отака технологічна консультація і постійне сприяння. Це також навчальний компонент. І ми зустрілися з тим, що жінки на селі потребують все-таки оцього елемента фінансової грамотності, елемента навчання різним методам управління, або як ми це називаємо менеджмент молочного стада, тобто використання тих технологій, які покращують якість, збільшують об'єм невеликими ресурсами.

Але знову ж таки тут питання, можливо, більш соціального характеру. Коли ми відвідуємо установи і державні установи сіл, ми бачимо дуже багато реклами і плакатів соціальних послуг з безробіття, ми бачимо дуже багато таких закликів служби зайнятості, але дуже мало закликів до того, щоби розвивати підприємництво і самозайнятність в селах.

На сьогодні також є питання про ефективні методи господарювання, організаційно-правові форми господарювання на селі, оскільки їх є багато і можна заплутатись, а яка ж з форм є більш ефективною і придатною для села. Чи це буде особисте селянське господарство, тут важко сказати, бо напевно наступна доповідачка і доповідачки після

мене скажуть більш детально, що це означає - мати особисте селянське господарство, яке не регламентоване в Податковому кодексі. Яка це ніша така невизначена на сьогодні.

Є форми фізична особа-підприємець, є фермерське господарство, товариство з обмеженою відповідальністю. Тобто є плюси-мінуси, які би варто було б роз'яснити і надати цю інформацію нашим підприємцям, посилаючись на законодавчі нормативні документи.

Я також вбачаю таку гарну перспективу співпраці між різними агенціями і різними донорами. І те, що стосується роботи проекту зі створення і діяльності кооперативного компоненту, залучення цих жінок, щоби вони не були такими "одинокими острівцями" десь в окремих селах, це є створення сільськогосподарських кооперативів. А на рівні Львова і Дніпропетровська створені об'єднання сільськогосподарських кооперативів як кооперативи другого рівня. Те, що дозволяє підсилювати один одного і просувати оцей компонент прийняття рішень, участі в прийнятті рішень для сільських жінок і чоловіків. Дякую вам за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Софіє.

Я хочу надати слово пані Юлії Василевській, голові сільського обслуговуючого кооперативу "Світанок Олександрівки" Дніпропетровської області. Прошу.

ВАСИЛЕВСЬКА Ю. Доброго дня всім. Я – голова кооперативу "Світанок Олександрівки" з Дніпропетровської області Покровського району, працюю головою кооперативу з 2006 року. Тут піднімалося дуже багато проблем у реалізації прав і можливостей жінок.

Права прописані в нашій Конституції дуже добре, але можливість реалізації своїх прав у сільській місцевості обмежена. Чому? Поясню, найбільшою проблемою на селі являється зараз безробіття. Робочі місця сконцентровані в основному в містах і в районних центрах, на селах практично робочих місць немає, тому що сільськогосподарські підприємства обмежили круг своїх працівників. Там, де були ферми, їх знищено, знищені свиноферми, знищені тваринницькі ферми. Зараз тваринництво практично існує тільки в особистих селянських господарствах. Відсутність робочих місць тягне за собою низку проблем пов'язаних з цим. Зокрема, наприклад, це реалізація права людини на достатньо життєвий рівень для себе та своєї сім'ї, на охорону здоров'я, на навчання, на відпочинок. Якщо немає коштів – мовчання. Ці всі права, які є, прописані в Конституції, реалізація їх обмежена. Але є в Конституції стаття 42, яка закріплює право на підприємницьку діяльність, і цю підприємницьку діяльність в сільській місцевості необхідно розвивати. Але існує, знову ж таки, проблема: недостатність інформації стримує розвиток підприємництва на селі.

Одним із шляхів вирішення ряду питань є створення і розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Що таке сільськогосподарський обслуговуючий кооператив? Це форма організації громади. Метою створення кооперативу є допомога отримувати більші прибутки в особистих селянських господарствах. Тобто, за допомогою тренінгів, надання матеріальної допомоги, ми можемо розвивати особисте

селянське господарство. Метою розвитку селянських господарств є їх дальша трансформація в фермерські господарства, а, можливо, в якісь підприємства. Але, як завжди і кругом, у нас є низка питань неврегульованості законодавства України в розвитку сільськогосподарських кооперативів.

Фактично, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи є неприбутковими організаціями. Статус неприбутковості ми, особисто наш кооператив, податковій, доказував рівно рік, що ми є неприбуткова організація. Ми отримали цей статус неприбутковості, але оці бюрократичні перепони, які є на шляху до цього, дуже затримують розвиток сільськогосподарської кооперації.

Друге питання. Відсутні районні і обласні програми розвитку сільськогосподарської кооперації. Населення недостатньо інформоване відповідно до створення кооперативів. Пам'ять, те, що залишилося, що таке колгоспи, їх стримує все. Тоді казали "гуртове – то чортове". І от кажуть зараз, сільгоспкооперація – це... ви що! Це – ні, не треба їх створювати, ми не будемо, це щось таке страшне! Але в нашій кооперації, в нашому сільгоспкооперативі, зараз уже більше трьохсот осіб. В даній ситуації жінка виявилася сильнішою за чоловіка. Вона взяла на себе весь тягар врегулювання сімейного бюджету.

Також необхідно внести зміни до законодавства. Що таке "особисте селянське господарство?" Це питання не врегульоване до цих пір. І внести зміни до оподаткування особистих селянських господарств. У нас, виявляється, якщо у людини є земельний пай, то ця сім'я не підлягає під поняття особисте селянське господарство.

Хоча дохід від паю в межах 500 гривень на місяць, вона не може, наприклад, продати свою продукцію так, щоби з неї не утримувався прибутковий податок. Це питання треба врегулювати.

Наприклад, візьмемо молочне скотарство: десять голів корів не повинно оподатковуватися, їх ніхто не буде утримувати. Це не та кількість тварин, з якої можна отримувати прибуток. Так як у нас 80 чи 90 відсотків тварин великої рогатої худоби утримується в особистих селянських господарствах, якщо не змінити це оподаткування, їх просто утримувати не будуть. Як ви скажете людині, яка заробила тисячу гривень на місяць із тварини, що я з цього доходу, не з прибутку, повинна ще утримати 15-процентний відсоток податку на доходи фізичних осіб? Просто вони цих тварин знищать, для того щоб їм було більш рентабельно. І так тваринництво не вважається рентабельним.

Не врегульована у нас цінова політика на закупку сільгосппродукції. Ціна на сільгосппродукцію - це "бросиво", це не можна так. Що таке літр молока, яке добивається кров'ю і потом, коштує від 1.60 до двох гривень? Дві гривні за літр молока! За воду, за газувану, за чисту воду ми платимо більше.

І ще у мене таке. Для того, щоби розвивалися кооперативи, необхідно створювати і підтримувати на державному рівні дорадчі служби, куди б кооперативи, які створюються і розвиваються, могли б звертатися за допомогою і хоча б за консультацією.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Дякую дуже, пані Юліє. Це прекрасний і наболілий виступ. І мені здається, що ми могли би вас слухати і далі впродовж усього нашого круглого столу, бо то є такі проблеми, про які ми всі повинні знати і разом намагатися їх вирішити.

Я хочу надати слово Бородіній Олександрі, радниці з моніторингу та оцінки, спеціалістові з гендерних питань проекту "Агроінвест". Будь ласка. І прошу підготуватися пані Галині Ілляш.

БОРОДИНА О. Дякую за можливість висловитися.

Доброго дня, шановні присутні. Доброго дня ще раз. Дякую за надану можливість бути присутньою на такому заході, мати можливість виступити.

Що б мені хотілося відзначити, з якими проблемами стикається наш проект, який також підтримується Агентством США з міжнародного розвитку? Ось нещодавно Міністерством аграрної політики і продовольства проводилася експертна конференція "Роль жінки в сільському господарстві" в рамках виставки "Агро-2012". Я знаю, що дехто з вас був на ній присутній.

Що б мені хотілося відзначити, такі критичні точки, з якими, на мою думку, потрібно працювати. Перш за все, це розуміння гендерних ролей. Тому що до сих пір практикується розуміння того, що роль жінки в сільському господарстві – це роль в сфері обслуговування, роль берегині роду, роль такої, як би прикраси чоловіка в господарстві, яка все робить, яка утримує будинок, яка утримує дітей. Водночас хочеться сказати, що ми проводили тренінги для більш активного залучення жінок до підприємницької діяльності. І більша частина, 55 відсотків, це жінки. Тобто жінки хочуть, жінки прагнуть росту. Хочуть мати якусь самореалізацію в економічному сенсі, яка, однак, не знаходить достатньої підтримки.

Друге, що хотілося б сказати. Це нещодавно вийшла така велика книжка ФАО щодо ролі жінок в сільському господарстві. Де на статистичних даних було доведено, що збільшення і надання рівного доступу жінкам до технологій, до навчання, до землі, до фінансових ресурсів, особливо в сільській місцевості, може підвищити валовий національний випуск сільськогосподарської продукції в країнах, що розвиваються, від 2,5 до 4 відсотків.

І ця рекомендація була донесена до міністерства. Що, можливо, замість того, щоб давати дотації на вироблення зерна, можливо, потрібно сконцентруватися саме на гендерних програмах, на забезпеченні рівного доступу.

І останнє, що мені хотілося б відзначити. Це важливість розуміння того, що зараз неможливий сталий сільський розвиток без забезпечення гендерної рівності. Немоżliвий стабільний доступ до продуктів харчування без забезпечення гендерної рівності в сільській місцевості, до забезпечення рівних економічних можливостей для чоловіків та жінок.

Це власне все, що хотіла я сказати. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Олександро, сердечно.

І я хочу запросити до слова пані Галину Ілляш, голову сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу "Надія", керівницю проектів з органічного землеробства. Прошу.

ІЛЛЯШ Г. Дякую за увагу, за те, що запросили.

Перше, що я хочу сказати, що я повністю згідна зі своєю колежанкою Василевською Юлією, що безробіття внаслідок реалізації сільського господарства в селі майже 80 відсотків, де більша частина із населення – це жінки віком від 20 до 60 років. Великі сільськогосподарські підприємства, а також фермерські господарства беруть на роботу жінок дуже мало. І постає питання для решти: як існувати. Виходячи з цього положення, люди займаються натуральним господарством, тримають худобу, птицю, обробляють свої городи або паї.

Я хочу наголосити, що займаються саме натуральним господарством, тобто майже все вручну, і всі продукти отримані є натуральними. Наш кооператив об'єднує біля 400 членів. І тільки 10 членів кооперативу виробляють органічну продукцію. Я скажу коротко що таке органічна продукція. Це продукція, яка вирощена без хімічних добрив, без пестицидів, без домішок, без ГМО тощо.

Ми маємо сертифікат від "Органікстандарт", який включає до сертифікаційних органів, які мають право сертифікувати органічне виробництво відповідно вимогам ЄС. Такий у нас сертифікат є. Але на даний час ми поза законом, бо у нас в країні не прийнятий Закон про органічне виробництво.

Щодо споживача. Наші люди готові вже купувати органічну продукцію, яка не на багато, але трохи дорожча за неорганічну. Це показують органічні ярмарки, які проходять 2-3 рази на рік в Києві. В усякому разі я була в цьому році на органічному ярмарку, і показали дуже високий попит на нашу картоплю, на моркву, на буряк, на всю продукцію.

Я так думаю, що при наявності сприятливих умов, в тому числі і при прийнятті цього Закону про органічне виробництво, обслуговуючі кооперативи та інші організації, це можуть бути і громадські організації, і жіночі організації, могли б залучити до органічного виробництва продукції населення сільських територій і в тому числі жінок.

Ще я хочу сказати, що, так, у нас на сьогоднішній день норми закону передбачають фактично оподаткування загальної суми виручки, а не від реалізації сільської продукції, а не доход власника, який виростив та продав дану продукцію.

І ще неврегульовані питання, платники ПДВ і не платники ПДВ. Платники ПДВ із єдинщиками не хочуть працювати. Я просто хочу, щоб це прозвучало і, можливо, якісь висновки були зроблені.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Дякую, пані Галино.

Я хочу запросити до слова пані Катерину Левченко – президента Міжнародного центру "Ла Страда Україна". Підготуватися пані Елі Ламах.

ЛЕВЧЕНКО К. Дякую, Олено Федорівно.

Добрий день, шановні учасниці нашого заходу. Я хочу вас привітати від імені організації, яка працює вже 15 років в Україні, яка намагається допомагати жінкам, коли вони потрапляють в складні ситуації, перш за все ситуації насильства.

І ось, готуючись до виступу сьогодні і аналізуючи телефонні звернення, які надходять на національну гарячу лінію, що працює в центрі "Ла Страда" з питань запобігання насильству, ми побачили, що абсолютна більшість телефонних дзвінків надходить від жительок міст, обласних центрів, районних центрів. Притому, що статистика Міністерства внутрішніх справ показує, що виклики, які стосуються питань насильства в сім'ї, вони однаково розподілені між міською і сільською місцевістю.

І, дивлячись на ті тексти статті 14 Конвенції про ліквідацію дискримінації щодо жінок, які говорять про те, що сільська жінка обмежена в доступі до різного роду ресурсів, ми зрозуміли, що навіть в цьому плані – в доступі до інформаційних ресурсів, в доступі до отримання різних видів допомоги також є обмеження.

Спільно з Міністерством соціальної політики, Комітетом з питань прав людини, національних меншин та міжнаціональних відносин в цьому році наша організація здійснює моніторинг закладів, в яких можна отримувати допомогу, коли сім'ї або жінки потрапляють в складні ситуації.

Що ми побачили? Ми фактично вже завершили відвідування таких центрів. По-перше, не в кожній області є подібні державні установи. Якщо вони є, то 90 відсотків таких установ сконцентровано знову ж таки в обласних центрах. І що серед мешканців цих установ є абсолютно різні категорії, які називаються "сім'ї в складних життєвих обставинах", але там дуже малий відсоток людей, які приїхали з сільської місцевості.

Ми задавали питання: а чому так? Бо знали вже, що буде подібний захід. І працівники центрів казали: "Бо яка жінка поїде з села, бо у неї хазяйство, господарство, корови, свині, у неї город". І тому вона не може отримати навіть ту мізерну допомогу, яка сьогодні може забезпечити держави та органи місцевого самоврядування.

Тож, проблема є, проблема дуже серйозна. І без сумніву, на неї не можна не звертати увагу. І тому я пропоную, щоби обов'язково була рекомендація, щоби цю проблематику включити: проблематику допомоги в ситуаціях насильства для жінок, які мешкають в сільській місцевості, включити в програму впровадження гендерної рівності, яка зараз розробляється, і Державну програму підтримки сім'ї, які також зараз не розроблені. І взагалі, в цих програмах більше уваги звернути на такі самі питання.

Я згадую, що майже 15 років тому, в 1997 році, тоді ще Міністерство сім'ї і молоді спільно з Інститутом проблем сім'ї і молоді проводило широкомасштабне дослідження проблеми сільських жінок, і тоді мене запрошували писати розділ, який був присвячений також питанням насильства щодо жінок. І я також пропоную, щоб обов'язково в таку програму було включене положення про проведення комплексних досліджень проблем сільських жінок. Тому що ми можемо говорити про ті проблеми, з якими стикаємося, з якими стикаються наші знайомі, колеги, подруги, або наші клієнти, які, телефонують і звертаються до центру. А за останні 5 років ми надали більше 30 тисяч консультацій тобто масив, на якому я роблю ці узагальнення, він дуже і дуже великий.

Але, тим не менш, хотілося б мати такі дійсно ґрунтовні наукові дані, які б показували ту різницю в можливостях, і ту різницю в доступі до різного роду ресурсів, будь яких, які мають сьогодні, на жаль, жителі міст та сіл. Тож результати нашої роботи ми будемо презентувати в листопаді, коли вони будуть опрацьовані і обраховані. А я хочу сказати, що свої висновки з проведення цього круглого столу і підготовки ми зробили. В нову статистичну базу гарячої лінії ми внесемо обов'язково обласний центр, центр районного призначення і село, селище, селище міського типу. Тому що ми бачимо з практики, що дуже по-різному стоять проблеми, а, відповідно, вони потребують різних підходів. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Катерино, за прекрасні пропозиції. Дякую за матеріали, які принесли, і дякуємо за те, що ви прийшли. Ми дуже раді бачити "Ла Страду" завжди на своїх заходах.

Я хочу запросити до слова пані Еллу Ламах, керівницю громадської організації Центру розвитку демократії. І прошу підготуватися пані Ірину Павлюк.

ЛАМАХ Е. Добрий день, шановні колежанки.

Я хотіла б почати з охорони здоров'я. В нас на сьогоднішній день є багато різних питань і різних проблем у сільських жінок. Наприклад, ми знаємо, що зараз іде, скажемо, виборчий час, виборчі перегони йдуть. Але скільки жінок в сільській місцевості можуть іти, скажемо, на вибори? У мене одна знайома, вона хотіла йти на вибори, але їй сказали: "Підеш – ми заберемо бізнес у твого чоловіка". Корупція є, чоловіча корупція так само впливає на жінок.

І питання здоров'я, воно сьогодні одне з головних, так як буде здорова сільська жінка, значить, буде здорова сім'я, будуть здорові діти і в нас будуть ще жити люди в селах, і ми будемо отримувати інтелектуальний рівень, коли він буде переїжджати з села в місто. Тому я хотіла б зазначити про реформу, яка почалася у 2010 році, - це реформа пренатальної допомоги як однієї із складових загального реформування медичної галузі. Нам реформа говорить про те, що повинно бути відкриття високотехнологічних лікарень, доступність, якість. Що ми маємо на сьогоднішній день? Доступність перекликається в що? В те, що вона є віддаленою. Ми закриваємо в першу чергу доступність до жінок в маленьких містах та селах, в першу чергу, створюючи - це поки що експерименти, - але, в той же час, уже їх створюючи, такі центри, як зазначено, потужні, якісні, ми забули про дороги, про транспорт, про безробіття жінок в селах і про те, що, якщо є кошти у цієї жінки, то вона їх витратить на родину, забуваючи про те, що їй потрібно все ж таки бути доглянутою і бути здоровою. Вона про це забуває, тому що немає часу відповідного, немає коштів, і в той же час лікарні, які на сьогоднішній день відкриваються з високоякісними технологіями, вони недоступні, тому що, ми вже зазначили, дороги і транспорт, але в той же час і кошти. Ми сьогодні їдемо, йдемо до лікарів - і ми витрачаємо на це відповідні кошти, якщо не платимо, то ліки - це теж на сьогоднішній день кошти.

Також я би хотіла сказати, промоніторивши міжнародними організаціями доступ жінки до репродуктивного здоров'я, ми виявили, наприклад, в зверненнях і самих жінок, і

зверненнях самих лікарів, що, наприклад, освіта про репродуктивне здоров'я жінок і дівчат на сьогоднішній день залишається низькою або відсутньою. Жінок на сьогоднішній день як ми можемо навчити? Тільки якщо вона прийшла до лікаря, а лікарів все менше і менше. А освіта дівчат йде на те, що вона сама повинна бути освіченою, або предмет, який називається репродуктивне здоров'я, не предмет, а навіть просто тема "репродуктивне здоров'я" або "сексологія", дається на відкуп самої дитини. Вчителям сьогоднішнім важко говорити про сексологію, тому що їх не навчили в радянські часи: або не викладали, або викладали не тим, кому потрібно, - або у неї є комплекс неповноцінності говорити про цю тему, важливу складову для дівчинки, а також і для хлопчика, який так само повинен нести відповідальність.

Друга проблема, про яку я би хотіла сказати, - це ВІЛ-інфекція, протидія ВІЛ-інфекції. На сьогоднішній день доступність до жінки та дівчат у виявленні ВІЛ/СНІДУ теж залишається проблематичною. Як вона може виявити? Якщо вона завагітніє, вона повинна буде здати тести, а якщо не завагітніє, то як на сьогоднішній день дівчата, які в більшості не мають роботи, вчаться в закладах, і кошти витрачають на те, щоб доїхати додому, провчитися, можуть сьогоднішній день протестуватися?

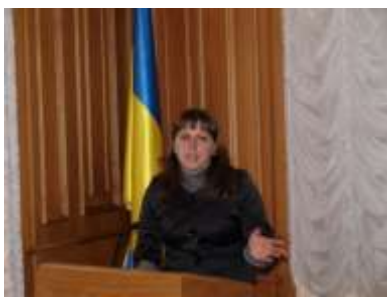
Ще одна проблема є: стереотип чоловіка-лідера залишається настільки сильним, що опитування громадських організацій показало: жінки бояться йти тестуватися на ВІЛ/СНІД, тому що чоловік забороняє. Хлопець, коханий чоловік просто забороняють. Це одна проблема, дуже велика.

Але проблема ще того, що немає доступності.

Наступне питання проблематичне – це догляд і лікування вже тих, хто є ВІЛ-позитивними людьми, саме жінки і дівчата. Знов таки, лікування де знаходиться? В районних центрах. Доступність є, доїхати є можливість? Немає. Тому саме здоров'я сільських жінок є запорука і економіки, і демографічного розвитку. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Елло.

Прошу, пані Ірина Павлюк, голова сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу "Новобросківський", заступниця керівника управління сільського господарства Сторожинецької районної адміністрації, Чернівецька область. Прошу, пані Ірино!

ПАВЛЮК І. Застосування гендерної рівності на практиці, я вважаю, є основним поняттям сталого розвитку громади в цілому. У гендерній рівності не йдеться окремо про питання чоловіків чи окремо про питання жінок, мова йде про рівну участь як чоловіка, так і жінки у прийнятті рішень, у вирішенні питань суспільного життя громади.

Багато як чоловіків, так і жінок, і досі вважають, що бізнес або політика – це не жіноча справа. Але як на сьогодні багато добра може зробити жінка, адже жінка, насамперед як мати, дбає про інтереси своїх дітей. А дбати про інтереси дітей означає дбати про добробут громади, в якій вони живуть, добробут регіону і держави в цілому.

Хочу сьогодні подякувати за можливість висловитися і хочу поділитися позитивним досвідом сільських жінок Буковини. Йдеться про створення першого в Україні сільськогосподарського кооперативного молокопереробного підприємства в селі Панка Сторожинецького району Чернівецької області.

Ідея створити молокопереробне підприємство у нас з'явилася ще в 2008 році. Спочатку нам ідея здавалася авантюрою, адже до нас ніхто ще в Україні такого не робив. Спочатку було страшно, але ми вирішили спробувати, оскільки нічого не втрачали.

Ініціативною групою жінок Сторожинеччини був написаний проект розвитку молокопереробної галузі на Підгір'ї, і поданий був він в різні інстанції: був поданий в районну раду, районну адміністрацію, Чернівецьку обласну раду, адміністрацію, в міжнародні інвестиційні фонди та проекти. Загальна вартість проекту склала більше трьох мільйонів гривень, а, власне, проект передбачав створення молокопереробного заводу потужністю 12 тонн за зміну.

У липні 2011 року розпочалася реалізація проекту. Станом на 1 вересня 2012 року уже отримано фінансування на суму більше, ніж 2,5 мільйона гривень. Учасниками даного проекту стала Чернівецька обласна рада, Сторожинецька районна рада, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи Сторожинецького району і наші давні колеги, з якими ми працюємо з 2007 року, - це Міжнародна благодійна організація (сьогодні «Добробут громад», раніше «Хайфер Проджект Інтернешнл»).

На сьогодні пускова готовність - 90 відсотків, але нам не вистачає наразі коштів на облаштування котельні, очисних споруд. Очікуємо фінансування від проекту USAID "АгроІнвест" на облаштування котельні, і вирішується наразі отримання коштів з обласного екологічного фонду на облаштування очисних споруд. Для України кооперативний молокопереробний завод це не є відкриттям і не вирішить питання ціни на молоко в загальному в країні. Але це стане доказом того, що результату можуть добитися ті, хто прагне цього.

А щодо проблем, проблем на селі є безліч. Але я скажу лише деякі проблеми, які стосуються сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Оскільки, як вже говорилося, що на селі обслуговуючий кооператив – це є зайнятість для особистого селянського господарства, оскільки в нас в регіоні більше 80 відсотків сільськогосподарської продукції виробляється в особистих селянських господарствах. А кооператив об'єднує особисті селянські господарства, тобто це можливість заробляти кошти через кооперативи.

Перша проблема – світова практика вказує на неприбутковий характер діяльності обслуговуючих кооперативів як економічну основу об'єднання селян. Однак і досі ряд кооперативів стикається з нерегульованим питанням щодо оподаткування господарської діяльності СОКів і їх податкового статусу.

Друга проблема – це брак інформації на селі і необізнаність селян, нерозуміння суті кооперативного руху і сільськогосподарської обслуговуючої кооперації як такої.

Третя проблема – це комплексний підхід до розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперацій. Тобто це не створення певної кількості кооперативів, особливо під державні програми, а забезпечення існуючих кооперативів достатньою матеріально-технічною базою.

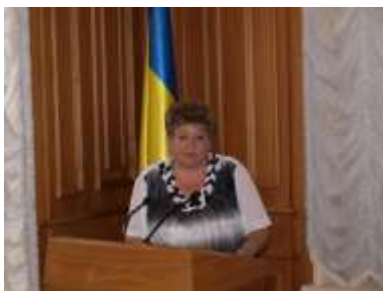
Четверта проблема – це наявність районних та обласних програм розвитку і підтримки обслуговуючих кооперативів.

І п'ята, остання, проблема – це можливість участі і фінансування по державній цільовій економічній програмі не по залишковому принципу, коли кошти фактично виділяються в листопаді місяці на початку грудня, що унеможливує їх використання.

Я дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Ірино.

До слова прошу пані Наталію Федьків, керівницю комунального підприємства "Східницькі джерела", депутата Східницької селищної ради. І на цьому переходимо до обговорення.

ФЕДЬКІВ Н. Доброго дня! Я дуже вдячна, що я сьогодні попала на таку програму. Дійсно, сільське господарство – болюче питання для нас усіх, я думаю. А в мене болюче питання це є "Нафтуся" східницька.

Ми створили комунальне підприємство при селищній раді, і в нас хочуть його забрати. Я думаю, що дійсно, щоби мені всі допомогли, щоби почули моє слово. Бо ми, як пані Ярослава каже, що ми даємо і звернення, і заяви, але на наші заяви і звернення ніхто уваги не звертає. І дійсно попала сюди і хочу, щоби звернули на мене увагу, що це багатство народне, і воно має дійсно належати тільки народу, державне воно є. А в нас уже хоче інвестор забрати. Я думаю, невже ж всі багатчі мають їхати на той курорт, а чому ми, бідні селяни, що ми так тяжко працюємо і ми не можемо приїхати тої водички попити. Правда чи ні? Так що я думаю, щоби всі почули мене і всіх східничан.

Дякую за увагу. *(Оплески)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наталіє Петрівно, у мене до вас велике прохання, по завершенні нашого заходу підійдіть, будь ласка, ми з вами обговоримо, в який спосіб підготуємо належні документи, і я як депутат почну займатися цим питанням. Прошу.

Шановні колежанки і колего, я хочу всім сердечно подякувати, хто сьогодні промовляли, і пропозиції, як їх вирішити, все це обов'язково ми сконцентруємо в наших рекомендаціях.

А зараз ми з вами переходимо до дискусії.

Будь ласка, прошу.

ДЕВИС О. Доброго дня! Дякую за запрошення. Мене звать Олена Девіс. Я голова правління коаліції ВІЛ-сервісних організацій. І я хотіла додати до виступу щодо здоров'я жінок на селі. Насправді це велика проблема інформації, доступу до інформації, а також доступу до послуг, медико-соціальних послуг, як ми говоримо. В селі зовсім не розвинуті громадські організації, в селі дуже висока стигма дискримінації по відношенню до тих питань, від яких залежить здоров'я і репродуктивне, і сексуальне.

І ще я хотіла сказати, що нещодавно коаліція провела таке дослідження в Дніпропетровській області серед населення сільських регіонів по туберкульозу, по виявленню серед жінок ВІЛ-позитивних жінок, і серед них було, серед 44 жінок 21 випадок туберкульозу. Тобто це не тільки ВІЛ-інфекція, це туберкульоз. І знову ж таки це перешкоди як зайнятість в господарстві, відсутність коштів, щоб звернутися до медичних закладів вчасно, не звертання уваги на своє здоров'я. І це все треба передбачити.

Тобто наші неурядові організації проїхали з флюорографом пересувним і провели таке дослідження. Але це тільки такий маленький показник. Насправді це велика проблема, особливо на селі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Олено.
Хто хотів би ще висловитися? Прошу.

МАГДЮК Л. Мене звати Лариса Магдюк, я гендерний радник Канадського агентства міжнародного розвитку Українського офісу. Мені дуже приємно було побачити тут колежанок, які працюють за підтримки чи в межах двосторонніх проєктів, які з боку Канади фінансуються, і, звичайно, з боку місцевих організацій, держави.

І хочу сказати, що це було дуже цікаво почути такий позитивний досвід, який вони, проходячи через перешкоди, через певні труднощі, надбали. Але я хочу звернути увагу ось на що, шановні колеги, зараз в регіонах відбувається дуже серйозна опозиція, і ми отримуємо листи з селищ, від селищних рад, від районних рад стосовно того, щоби заборонити взагалі висувати питання щодо становища жінок чи врахування жіночих питань в проєктах і так далі. Нібито це якесь іде, знаєте, рекомендації чи пропозиції з іноземних держав, і нам вони не потрібні.

Слухаючи сьогодні ці результати, які зроблені руками наших жінок, я хочу звернути увагу, що до нас приїздять люди зараз, особливо з Канади, які мають українське походження. Це люди, які в силу певних обставин з'явилися на території іншої країни і працюють на благо і добробут своїх родин, на благо і добробут держави. Приїхали до нас, щоби допомогти нам порадою, підтримкою, зробити так, як нам потрібно. І, якщо ми мовчимо і не хочемо відстояти свій інтерес, то якісь інші, необґрунтовані, безглузді витівки заважають розвиватися нам стабільно, досягати хороших результатів.

І я думаю, що ми маємо надати гарну, обґрунтовану відповідь.
Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Справді, справді погоджуюся з вами, справді наболіло.
Так, будь ласка. Хто у нас? Ви. Так, прошу. Будь ласка.

ГОРИЧКО Н.І. Горичко Надія Іванівна, голова осередку сільських жінок Черкащини.

Користуючись нагодою сьогоднішнього такого зібрання, хотілося б сказати про те, що Всеукраїнська спілка жінок-селянок України неодноразово зверталася уже майже до всіх президентів і урядів, і Верховної Ради про те, що все-таки є всесвітній день сільської жінки. Відповіді надходили різні. Надходили те, що є свято 8 березня, що є свята професійні, де жінки працюють, різні були відказки.

І хотілося б, щоби першим пунктом нашої резолюції повинно все-таки бути записано про те, що прохання і до Президента, і до уряду про запровадження в Україні Дня сільської жінки, тим більше якраз напередодні 15 жовтня. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую дуже. Я хотіла наприкінці саме про це сказати, що у висліді нашого заходу я пропоную як народний депутат внести проект постанови Верховної Ради про відзначення на державному рівні 15 жовтня як Дня сільської жінки. *(Оплески)*

Колежанки, прошу! Будь ласка.

ПІНТЯК К. Я – Клавдія Пінтяк. Представляю сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Буджак» з Одеської області. І хочу сказати, що коли виступала пані Юлія, не лише в неї на очах були сльози, але і в мене теж, бо я керую кооперативом, де дуже багато проблем, як і на селі в цілому.

Ми організували СОК – маленька купка людей – працюємо, дійшли до того, що зараз хочемо встановити лінію з переробки молока. Ми купили будинок молочного цеху в селищі Сарата, який повністю зруйнований. Ми його зруйнували, не інші, нема кого звинувачувати. Ми його реконструювали, нам держава з програми підтримки малого і середнього бізнесу дала 259 тисяч гривень в кредит, який ми маємо повернути. Ми все відремонтували, витратили гроші, і зараз у нас нема грошей на обладнання.

Ми дуже просимо державу, Верховну Раду, щоби підтримали СОКи. Нас плутають з виробничими кооперативами, не розуміють, що обслуговуючі кооперативи за суттю – неприбуткові організації. Ми об'єдналися для того, щоби мати додатковий прибуток. Ми на рівних, серед нас нема багатих, ми – бідні товаровиробники, які об'єдналися, щоби вижити. Крупний капітал є кому захистити, а дрібних товаровиробників можемо захистити лише ми самі. Просимо звернути увагу на підтримку сільськогосподарських кооперативів. Дякую за увагу!

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Прошу.

ПІТКЕВИЧ Т. Я – Тетяна Піткевич з села Старокозаче Одеської області. Сільській жінці, як і сільському чоловіку сьогодні не так вже і багато треба. Я про це завжди кажу.

Найболюче – захистити нашу продукцію, ціни на нашу продукцію, тому що, дійсно, якби картопля не йшла із-за кордону! Хтось нам каже, що десь там закордоном якість картоплі, пшениці чи того ж молока і м'яса краща. Та ніколи ми не повіримо, бо ми знаємо нашу якість, ми знаємо, що це дійсно натуральний продукт, що це дійсно один з найсмачніших продуктів! І чому ми маємо такі ціни? Якби ви змогли нам допомогти саме з цією проблемою – ціноутворення нашої продукції. Нам би іншої допомоги і не треба. Я думаю, це найголовніше питання. Ми самі виживимо, тільки захистити нас в цьому плані.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Прошу.

ОЛІЄВСЬКА О. Мене звати Олеся Олієвська. Я з села Берлин Львівської області Бродівського району, представляю громадську організацію – це батьківська організація, яка працює з дітьми-інвалідами, захищає їхні права. Працюю з 1993 року. Ми вже створили ряд таких структур: і клуби батьків, і центр реабілітації, який вже отримав державне фінансування, створили соціальне підприємство і взяли 20 гектарів землі. Проблема в тому, що ми повинні заплатити страшно велику суму за те, щоб оформити в установі оцей кадастровий номер отримання, там більше 10 тисяч. Для громадської організації це, звичайно, великі кошти, особливо для тих батьків, для тих жінок, які мають дітей-інвалідів, живуть в селах, безробітні, і от як нам об'єднати ці ресурси і це питання вирішити? Я б хотіла на цю тему поспілкуватися більше, тому що ми знаємо, що ми хочемо робити на цій землі, нам сільська рада її виділила. Але кінцевий варіант оформлення документів на цю землю ми ще не зробили, тому що проблеми з фінансами. У мене все.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Прошу.

МІХНОВЕЦЬ Т. Я – Тетяна Міхновець, Вінниця.

Мені доводиться часто їздити селами не тільки свого регіону, а й по Україні і, дійсно, життя сільської жінки я так само бачу і спостерігаю. На що би я хотіла звернути увагу? Це проблеми здоров'я сільської жінки. І ми маємо збагнути, якщо взагалі жінки в Україні будуть нездоровими, це буде загроза національна. І про це так само треба говорити, бо сьогодні міграція: молоді жінки покидають, полишають села, вони приїжджають до міста. Наскільки вони здорові, наскільки вони обізнані, наскільки, скажімо, вони володіють сучасними знаннями – це питання.

Наступне те, на що я хотіла звернути увагу, це проблема дуже серйозної онкології навіть серед молодих жінок. Скажімо, тут уже колежанки піднімали питання: не кожна жінка через свою завантаженість і, може, інколи таке байдуже ставлення до себе, може вчасно звернутися до онкологічного обстеження.

В світі, ми знаємо, в Європі і в інших країнах I і II ступінь онкології вже лікується. Наші жінки потрапляють до обласних онкологічних диспансерів, коли це є III і IV ступінь. Тобто це має бути, мені здається, широкомасштабна сьогодні програма здорового способу життя не тільки для жінок сільських, а й взагалі для всієї України.

Ну і те, що я чула, взагалі у мене виникли такі думки. Ми більше говорили: «Давайте, щоб держава... Давайте!» Нас 20 мільйонів. Давайте будемо об'єднуватися. Сьогодні кожна з нас присутніх має неоціненний досвід. Ми можемо об'єднуватися в мережі. Ми можемо створити сайт на допомогу сільській жінці. Ми можемо виїжджати, вибачте, бригадами й ділитися досвідом і залучати чоловіків вже до дискусій. Мені здається, що має бути вже якийсь діалог, а не наш монолог, і тоді мабуть нас будуть чути. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Ще хтось хотів би висловитися? Будь ласка.

ГРИСЕНКО А. Я Антоніна Грисенко зі

Слов'янського району Донецької області. Була директором Центру соціальних служб і мала таку можливість взяти участь у виборах. У мене є і нагороди по лінії Міністерства культури. Так на другий день, коли закінчилися вибори, мене звільнили з посади. Ми не маємо права балотуватися. Немає можливості.

ГОЛОВУЮЧА. Хтось іще хотів би висловитися?

ВАСИЛЕВСЬКА Ю. Я б хотіла винести питання введення на державному рівні регулювання сівозмін. Всіх селян хвилює це питання. Землі здані в оренду. Орендарі виснажують землю і потім невідомо що з неї буде. Земля, гумусний родючий шар ґрунту поступово знижується. Через декілька років на цій землі не можна буде вирощувати нічого.

Ще питання таке. Чи зможуть селяни забрати свою землю в орендарів? Чи не зможуть вони, ці орендарі, купити її за безцінь у селян?

Необхідно відрегулювати це питання. Взагалі, на мою думку, 50 відсотків землі повинно бути в державі, держава повинна купити 50 відсотків землі. Я розумію, що можливо немає таких можливостей, але щоби керувати правильно землею, повинен бути один ефективний власник це держава.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Юля.
Ще хтось хотів? Будь ласка.

БОРОДИНА О. Дякую. В якості рекомендації я ще б хотіла додати, що, можливо, є сенс підтримати ініціативу щодо обов'язкового введення посади гендерного експерта Міністерства аграрної політики та продовольства, який би опікувався проблемами сільських жінок безпосередньо саме в міністерстві. Тому що наразі розпорошеність дуже велика і не зрозуміла роль Міністерства молоді, спорту в цьому питанні. І, в принципі, судячи як би з нашої співпраці з ними, вони не роблять різниці або якихось там особливих преференцій для сільських жінок. Це перше.

І друге. Звичайно, це необхідність включення питань, які стосуються гендерного паритету до ось цього опитування, яке буде робити наше статистичне управління у 2013 році. Вони будуть робити великі опитування "Сільське господарство України", яке на разі не включає питань, які стосуються гендерного паритету. А міністерству для того, щоб робити якісь стратегії, перш за все, потрібно знати взагалі що там відбувається. Зараз цих даних ніхто не збирає і всі ці стратегії, які розробляються, і рекомендації міністерства, вони беруть зі стелі. А потрібно, щоб вони ґрунтувалися на якихось реальних показниках і даних. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я так розумію, шановні колежанки, вичерпався час і вичерпалися наші прагнення виступити.

Я хочу надати слово для підбиття підсумків нашої, на мою думку, надзвичайної серйозної, важливої і корисної розмови пані Олені Суслівій. Будь ласка.

СУСЛОВА О. Дякую, пані Олено.

Виступи відзначили те, що на селі є дуже великий потенціал: потенціал людей, потенціал ідей і потенціал перспектив. Чому я роблю наголос саме на таких, начебто не матеріальних ресурсах, тому що дуже часто невиконання законодавства зокрема обґрунтовується тим, що немає грошей. Хоча от остання пропозиція, яку пані Олександра назвала, це просто виконання статті 11 і 12 Закону про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. Тому серед таких комплексних питань і питань, які не відносяться до безпосередньо якоїсь галузі, виступаючи відзначали важливість питання інформування, освіти, просвіти, протидії стереотипам, комплексного підходу в підготовці, реалізації і впровадженні програми.

Водночас слід відзначити, що є деякі проблеми на законодавчому рівні. Хоча переважна більшість нормативно-правових актів і не містять слова "жінки" чи "чоловіки", вони мають нерівномірний вплив на жінок і чоловіків в процесі їхньої реалізації саме внаслідок того, що жінки зосереджені в цих сферах або в цих галузях, або в цих структурних, організаційних формах, які є дуже важливі.

Це стосується зокрема сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Це стосується податкової системи, яка є дуже складною, заплутаною і дуже часто недружною саме до цих сфер, в яких зосереджені жінки. Це стосується неприбутковості статусу кооперативів, про які вже я говорила. І окремих тем, які сьогодні були згадані, безумовно, згадані не всі.

Це і органічне виробництво, в якому теж традиційно у всьому світі починають перш за все діяти жінки. І вважається, що жінки дуже часто зберігають саме цю традицію органічного землеробства, яка не є такою, що придумали вчора, скажімо, там десь за кордоном, в Японії чи в Швейцарії, чи в якихось інших країнах. Вона є тою частиною традиційного землеробства, яке існувало тут, на цих землях.

Це стосується використання надр. Це стосується плодючості землі і інших питань безпосередньо сільськогосподарського виробництва.

Є дуже велика частина питань, які зосереджені в соціальній сфері. Для того, щоб оцю соціальну сферу нам з вами змінювати, дуже важливо побачити, а що ми сьогодні маємо? Тому йшла мова про те, що важливо мати комплексні дослідження. Або в рамках загальних досліджень, які стосуються сільського господарства, включати гендерні компоненти, або мати окремі дослідження. Це питання, так би мовити, вже вторинне, первинне, щоб це було.

Які соціальні проблеми відзначалися сьогодні? Ну, напевне, за кількістю звернень до цієї теми, це, перш за все, здоров'я: здоров'я репродуктивне, здоров'я в різні періоди, в різних ситуаціях, в різних сферах у жінок. Це стосується і ВІЛ-інфекцій, і туберкульозу, і онкології, і інших питань, які ми сьогодні не згадали, але це не означає, що вони не існують.

Також, серед соціальних питань, хоча, напевно, важко дуже чітко сказати: це соціальне, чи це економічне питання, це соціально-економічне питання, це питання міграції. Тому що я абсолютно погоджуюся з тим, що казала Таня, бо одна із інших цифр, яка мене вразила, за 5 років в деяких областях кількість жінок, які працюють в сільськогосподарському секторі, зменшилась в 3 рази. Це ті жінки, які поїхали кудись шукати кращих заробітків і кращого життя.

Громадські організації. Насправді, розвиток громадських організацій на селі є ще не таким, яким є в міській місцевості. Але саме громадські ініціативи, громадські організації дають можливість пам'ятати, що є не лише якісь державні установи, які щонебудь нам зроблять, а, може, і не зроблять, і ми будемо далі продовжувати скаржитися на це. А є своя власна ініціатива. На початку ХХ століття в Київській області - те що сьогодні є Київська область, - було 12 тисяч сільськогосподарських кооперативів. І я не думаю, що була царська державна програма, для того щоб ці кооперативи створювати. І не приїздили вони і їх не створювали, а була своя власна ініціатива, і ми про це говорили.

І якщо щось з деталей було упущено, будемо дуже вдячні, якщо ви в письмовому вигляді це подасте. Все це і буде складати рекомендаційну частину нашого круглого столу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Олено.

Ну що ж, дорогі подружки і дорогі колежанки, на мою думку, розмова у нас відверта, дуже щира, емоційна. Тому що справді, наболіло, тому що не байдуже, тому що насправді пані Бородіна сказала: "Жінки хочуть і прагнуть розвитку". Але без вирішення комплексного, всього масиву проблем це будуть такі точкові речі, які можуть допомогти, але лише на деякий час і лише в деякому місці, не вирішуючи загалом проблеми в усій Україні.

Що треба зробити? Надзвичайно мені сподобалося те, що сказала щойно пані Олена, що на початку ХХ століття, очевидно, у царського режиму не було жодних програм комплексного розвитку кооперативного руху. Тому, мені здається, що наша сьогоднішня розмова повинна стати, і має стати, і, думаю, стане тою відповідною точкою, тим першим кроком для того, щоб нам об'єднати свої зусилля. Бо, знаєте, от я у кожному конкретному випадку, коли йшлося про конкретний випадок, зразу перший мій порив: я як депутат звернуся... Куди я звернуся? До уряду. Куди я звернуся? До Президента. Куди я звернуся? У вигляді проекту постанови чи законопроекту до Верховної Ради. А як працює сьогодні Верховна Рада? Ви бачите? От сьогодні прийшли, попрацювали і вже ухвалили рішення, вже проголосували, що завтра і надалі – комітети, тобто всі побігли на вибори. Потім приходиться наступний тиждень непленарний, потім знову через тиждень прибігли у вівторок, побули один день, похапцем повірішувати якісь питання, суттєві чи несуттєві, лобістські чи нелобістські, і знову побігли нібито у комітети. Тобто роботи, як ви розумієте, цієї Верховної Ради, такої продуктивної роботи навряд чи варто очікувати.

І тому, куди кидатися, кого просити, до кого бігти? Думаю, питання риторичні. Очевидно, треба організуватися і не просити, а вимагати. І міняти ситуацію.

Так, справді, це проблема. Особливо в селі жінці дуже важко пробиватися, так би мовити, скрізь скляну стелю. І проблем для того, щоби пробиватися, набагато більше, ніж, скажімо, у жінки в місті. Це є факт.

Знаєте, я депутат, яка працювала від 2006 у закріпленому моєю фракцією окрузі, це був округ Бердичев, Бердичевський район, Чуднів, Чуднівський район Житомирської області. Це – сільські райони, і здебільшого мені доводилося працювати саме з сільськими жінками, і та проблематика мені не просто знайома, вона мені болить, вона мене тривожить, і тільки там, де можна докласти спільних зусиль, там можна чогось добитися.

Тому я кличу вас не губити одна одну і не губитися між нами. Будь ласка, подайте свої пропозиції в письмовому вигляді, інакше вони просто пролунають як глас волаючого в пустелі. Ми будемо робити з цими пропозиціями все належне, і я переконана, що ми матимемо з вами ще можливості в цих стінах, поза цими стінами, в іншій а атмосфері, але в такій самій дружній, в такій самій зацікавленій, не раз ще зустрінатися.

Дякую. Я зичу вам великих успіхів я зичу вам здоров'я, зичу вам добра і зичу найважливішого: уміння відстояти себе, свою родину, свою справу, своє життя. Дякую.
(Оплески)

